

Egyszerűsített!

02. 10. 14.

A büntetés-végrehajtási szervezet Etikai Kódexe

I. Általános alapelvek

A büntetés-végrehajtási szervezet (a továbbiakban: bv. szervezet) részt vesz az állam büntetőhatalmának gyakorlásában, ennek során jelentős szerepet játszik a bűnmegelőzésben, a közrend védelmében. A szabadságuktól megfosztott személyek fogva tartásával járó sajátos munka az abban közreműködő személyzettől magas szintű erkölcsi felelősséget, érték- és normakövetést vár el. Ezen – nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott és a magyar jogrendszerben is megjelenő – elvárások a fogvatartottakkal való etikus magatartás és bánásmód tanúsítását követelik meg: különös tekintettel azon általános érvényű nemzetközi igényekre és szabályrendszerre, mely szerint a szabadságuktól megfosztott személyek fogva tartását foganatosító szervezet tagjai hivatásuk teljesítése során nem tanúsíthatnak, ösztönözhetnek és tűrhetnek el kínzást és egyéb kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot megvalósító cselekményt, vagy magatartást.

Az Etikai Kódex célja:

A nemzetközi és a hazai jogrendszerben, valamint a közszféra alapvető etikai követelményeiről rendelkező 105/2009.(XII. 21.) OGY határozatban (a továbbiakban: határozat) megfogalmazott szakmai és erkölcsi alapvetések érvényesítésével segítse elő a büntetés-végrehajtási hivatás társadalmi elismerésének és megbecsülésének erősítését. Az Etikai Kódex (a továbbiakban: kódex) rögzítsen olyan alapvető etikai szabályokat, melyek tükrözik a büntetés-végrehajtási munka különleges közzolgálati jellegéből eredő közhatalmi tevékenység szakmai erkölcsi súlyát és jelentőségét. A kódex fogalmazzon meg elvárásokat a bv. szervezet személyi állománya részére a szolgálatban és a szolgálaton kívüli magatartási normák tekintetében, nyújtson morális alapot a szakmai döntésekhez, egyben megfelelő védelmet mindazok számára, akik normakövető módon járnak el, továbbá szolgáljon viszonyítási alapként a kifogásolható, a hivatáshoz nem méltó magatartások felismeréséhez.

A kódex hatálya:

Kiterjed a büntetés-végrehajtási szervezet feladatait végző személyi állomány valamennyi tagjára, függetlenül annak jogviszonyára.

II. Magatartás szolgálatban:

1. A személyi állomány minden tagjának munkájában jusson kifejezésre a becsületesség, az elfogulatlanság, a pártatlanság, a pártsemlegesség, a tárgyilagosság, és a szakmai és emberi tisztesség elve. Ezek szellemében a fogvatartottakkal közvetlenül foglalkozó állomány felkészülten, lelkiismeretesen, jóhiszeműen és humánusan lássa el a jogszabályokban előírt kötelességét, ugyanakkor a törvényesség érdekében követelje meg a fogvatartottakra vonatkozó kötelezettségek teljesítését.
2. A vezetők tegyék nyilvánvalóvá a személyi állomány minden tagja számára a fogva tartás végrehajtásával kapcsolatos etikai normákat, követelményeket – így különösen az emberséges bánásmódot, empatikus viselkedést, kulturált kommunikációt, ápoltt öltözetet és megjelenést, bajtársi segítséget és együttműködést, az emberi, vezetői példamutatást, a szakmai közjó bemutatását – annak érdekében, hogy azok a végrehajtás minden szintjén azonos hatással érvényesülhessenek.
3. A személyi állomány tagjának mind szolgálatban, mind szolgálaton kívül úgy kell viselkednie, hogy az összhangban legyen a vonatkozó jogszabályok tartalmával, elveivel és az abban megfogalmazott erkölcsi normákkal, magatartása, viselkedése ne érintse hátrányosan a feladatok ellátását, és ne veszélyeztesse a szervezet tekintélyét. A feladatok végrehajtásában résztvevő személyek erkölcsi kötelessége a szakma (hivatás) tekintélyének védelme, feladataik eredményes végrehajtásának elősegítése. A személyi állomány tagjainak a lehető legrövidebb időn belül tájékoztatniuk kell feletteseiket minden olyan megnyilvánulásról vagy cselekményről, amely hátrányos következményekkel járhat a szervezet egészére vagy annak egyes tagjaira nézve (korrupciómentesség).
4. A személyi állomány valamennyi tagjának tartózkodnia kell minden olyan cselekedettől, magatartástól, amely arra a gyanúra adhat okot, hogy közpénzek vagy egyéb anyagiak nem szabályszerűen, vagy nem a célnak megfelelő formában és módon kerülnek felhasználásra.

5. A személyi állomány tagja fogvatartottra vonatkozó információt - csak az arra jogosultaknak - kizárólag objektívan, őszintén és teljes körűen adhat és továbbíthat.
6. A feladatok szabályos és eredményes végrehajtása érdekében a munkatársak kötelesek együttműködni, egymást – az etikai elvárásoknak is megfelelően – támogatni. A személyi állomány tagjainak kiemelt morális felelőssége, hogy a fogvatartottak előtt egymás személyét, munkáját, családtagjait, vagy egyéb tulajdonságait és jellemzőit ne kritizálják, ne értékeljék.
7. A személyi állomány minden tagjának készen kell állnia arra, hogy segítséget nyújtson rászoruló munkatársának feladata teljesítéséhez, különösen erőszakos cselekmények és egyéb rendkívüli események esetén.
8. A személyi állomány tagjai lássák el úgy feladataikat, hogy eközben tisztességes, nyílt viszonyt és kiegyensúlyozott szakmai légkört tartsanak fenn a munkatársakkal, a fogvatartottakkal való foglalkozást segítő személyekkel és szervezetekkel, valamint korrekt, jó kapcsolat ápolására törekedjenek a közvélemény és a nyilvánosság képviselőivel annak érdekében, hogy erősítsék a büntetés-végrehajtás tevékenysége és személyzete iránti társadalmi megbecsülést és bizalmat.
9. A személyi állomány tagjai a szakmai munka végrehajtásával kapcsolatos eseményeket, híreket és információkat kötelesek korrekt módon kezelni, arról más személyeknek, szervezeteknek, így különösen a médiának csak a jogosultságuk és hatáskörük szigorú betartásával nyilatkozhatnak.
10. A vezető beosztásban dolgozók alakítsanak ki olyan munkahelyi légkört és vezetési stílust, amely ösztönzi az együttműködést és a szervezeti célokkal való azonosulást. A döntések kialakításánál vegyék figyelembe munkatársaik véleményét. Ellenőrzéseiket következetesen és körültekintően hajtsák végre. A feladatok értékelésekor legyenek elfogulatlanok és objektívek. Minden esetben olyan hangnemet használjanak, amely alkalmas vezetői tekintélyük biztosítására, de nem sérti a beosztottak önérzetét és érzelmeit. A vezető beosztásban dolgozók gondoskodjanak beosztottaikról, tartsák tiszteletben a beosztottak emberi méltóságát, de támasszanak magas szintű követelményt a feladatok végrehajtása érdekében.
11. A személyi állomány tagjai a szolgálati feladatok végrehajtásáért, valamint döntéseikért jogi, anyagi és erkölcsi felelősséggel tartoznak. Tevékenységük során kötelesek olyan magatartást tanúsítani, amely nem vezet jogtalan hátrány illetőleg jogtalan előny okozásához. Döntési és végrehaj-

tási kötelezettségeiket késedelem nélkül teljesítik, felelősséget indokolatlanul másra nem hárítanak.

III. Magatartás a fogvatartottakkal szemben:

1. Minden fogva tartással kapcsolatos tevékenységet az egyéni emberi értékek tiszteletben tartása, a fogvatartottak nemzeti vagy nemzetközi jogszabályokban rögzített jogai biztosításával kell végrehajtani. Az emberi tisztelet és a tisztességes bánásmód megilleti a fogvatartott családtagjait és hozzátartozóit is a velük való szakmai érintkezés során.
2. A fogvatartottakkal kapcsolatos munkavégzés során a személyi állomány valamennyi tagjának törekednie kell a fogvatartás céljának előmozdítására. A végrehajtásban közreműködő személyzet, munkáját köteles befolyástól mentesen, pártatlanul végezni.
3. A személyi állomány tagjainak tartózkodniuk kell bármilyen erőszakos, fizikai, vagy mentális visszaéléstől az általuk felügyelt fogvatartottakkal szemben, és minden rendelkezésükre álló eszközzel meg kell akadályozniuk, hogy mások ilyen magatartást tanúsítsanak.
4. A személyi állomány tagjainak tartózkodniuk kell mindennemű megkülönböztetéstől a munkájuk végrehajtása során, és minden rendelkezésre álló eszközzel meg kell akadályozniuk, hogy más személyek a diszkrimináció eszközével élhessenek.
5. A személyzet tagjainak tartózkodniuk kell minden olyan magatartástól, amely provokálja a rájuk bízott fogvatartottakat, példamutató hozzáállással és cselekedeteikkel törekedniük kell arra, hogy pozitív emberi magatartásmintát mutassanak a fogvatartottak számára.
6. A személyi állomány fogvatartottakkal közvetlenül foglalkozó tagjainak szakmai kötelessége mellett etikai felelőssége, hogy tájékoztassa a fogvatartottakat a kötelezettségeikről és jogaikról, az azokkal való visszaélés lehetséges következményeiről. Tájékoztatásuk terjedjen ki arra is, hogy a fogvatartottak egymás ellen irányuló fizikai vagy mentális támadása esetén bizalommal és segítő közreműködésre számítva forduljanak a személyzet tagjához.
7. A szakmai kötelességen túl a személyi állomány tagjaival szemben fennálló fontos etikai követelmény a fogvatartottak személyére, helyzetére,

családjára vonatkozó, illetve a különböző adatvédelmi előírásokban meghatározott adatok, információk bizalmas kezelése. A fogvatartottól szívességet, magánjellegű adatot vagy információt nem fogadhat el.

8. A személyi állomány tagjai feladataik teljesítéséért, illetőleg az előírások megszegéséért sem a fogvatartottaktól, sem más magánszemélytől semmiféle előnyt (beleértve a csekély értékű ajándékot is), ellenszolgáltatást nem fogadhatnak el. Meg kell akadályozni, hogy a személyi állomány bármely tagja a fogvatartottakat és családjukat érintő korrump helyzetbe kerüljön. Fontos etikai követelmény, hogy a személyi állomány mindenmű hatalommal és hatáskörrel való visszaélés látszatát is kerülje el. A személyzet bármely tagja haladéktalanul tegye meg a szükséges lépéseket, amennyiben valamely munkatársa fogvatartottakhoz vagy azok családtagjaihoz fűződő viszonyának szabályossága megkérdőjelezhető.

IV. Magatartás szolgálaton kívül:

1. A személyzet valamennyi tagja törekedjen olyan magatartás tanúsítására, magánéletében olyan személyes és családi életvitelre, amely megfelel a szervezethez méltó társadalmi elvárásoknak, és mintául szolgálhat mások számára is. Szabadidejében nem folytathat olyan tevékenységet, amely hivatásával összeegyeztethetetlen. Alakítsa úgy kapcsolatrendszerét, hogy ne kerüljön szolgálati jogosultságaival és kötelezettségeivel összeférhetetlen függőségi helyzetbe.
2. A bv. szervezet működéséhez a közbizalom elengedhetetlenül szükséges, ezért különösen károsnak tekinthetők azok a szolgálaton kívüli cselekmények, amelyek azt veszélyeztetik. A közbizalom súlyos veszélyeztetésére alkalmas magatartásnak tekinthető különösen: ha a személyi állomány tagja szándékos vagy súlyos következménnyel járó gondatlan bűncselekményt követ el; ha szerencsejátékot folytat, és emiatt súlyos anyagi függősége alakul ki; ha botránnyos életvezetése vagy ita-lozó életmódja miatt személyes tekintélyét környezetében elvesztette; ha kábítószerrel fogyaszt; ha bűnöző életmódot folytató személlyel nem szolgálati célú, elvtelen kapcsolatot tart fenn; ha nyilvánvalóan jogellenes szervezet rendezvényein rendszeresen megjelenik vagy annak tevékenységében részt vesz.

V. A megjelenés és a környezet:

1. A bv. szervezet személyi állományának tagja megjelenésével hozzájárul a büntetés-végrehajtási testület társadalmi megbecsüléséhez, ápolta, tiszta és rendezett polgári öltözékével és egyenruhájával tiszteletet és bizalmat ébreszt. Munkahelyén és magánéletében is kerüli a kihívó, alkalomhoz nem illő, vagy közízlést sértő öltözéket.
2. A bv. szervezet személyi állományának tagja rendben és tisztán tartja környezetét.

VI. Etikai eljárás megindítása, a döntéshozatal szabályai

Etikai vétség: az etikai Kódexben rögzített követelmények megsértése.

Etikai eljárást kezdeményezhet a bv. testület bármely tagja, a büntetés-végrehajtás munkájában közreműködő természetes vagy jogi személy, ha a Kódex hatálya alá tartozó személy részéről annak vétkes megszegését észleli. Névtelen bejelentés nem alapozhatja meg etikai eljárás lefolytatását. Az eljárást a vétkes személy állományilletékes parancsnokánál lehet az eljárás megindításának alapjául szolgáló okok megjelölésével írásban kezdeményezni.

Az etikai eljárás megindítására és lefolytatására helyi (intézeti, intézményi, a továbbiakban: **helyi etikai bizottság**) és országos hatáskörű etikai bizottságot (a továbbiakban: **országos etikai bizottság**) kell működtetni. A helyi etikai bizottság hatásköre az adott bv. szerv állományába tartozó személyekre (kivéve az állományilletékes parancsnokot és annak szervezetszerű helyettesét, helyetteseit) terjed ki. Az országos etikai bizottság hatásköre a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága személyi állományára, valamint az állományilletékes parancsnokok és azok szervezetszerű helyetteseire terjed ki.

Az etikai bizottságok tagjainak megbízása 2 évre szól. A bizottság tagjait az egyes szervezeti egységek/(fő)osztályok létszámarányosan választják saját dolgozóik közül, majd jelölik a helyi/országos etikai bizottságba. A bizottságba minden olyan személyi állományi tag jelölhető, aki legalább 5 éves szakmai gyakorlattal rendelkezik, s nem áll fenyítés hatálya alatt. A választás állományértekezlet keretében a jelöltekből történik a jelenlévők többségi szavazatainak elnyerésével (50% + 1 fő).

Az etikai bizottságok tagjainak megbízása megszűnik:

- a) a megbízási idő lejártával;
- b) a tag lemondásával;
- c) a tag halálával, valamint
- d) kizárással.

A bizottság kizárja azt a tagját, aki:

- a) az etikai bizottság munkájában egy éven keresztül nem vesz részt, vagy
- b) ellen etikai, fegyelmi eljárás indul, és az eljárás keretében elmarasztalják, vagy
- c) ellen büntetőeljárás indul, és ennek során a bíróság jogerősen megállapítja, hogy bűncselekményt követett el.

Nem vehet részt az etikai eljárásban az etikai bizottság tagjaként (elnökeként): az eljárás kezdeményezője, az eljárás alá vont személy, továbbá ezek hozzátartozója, valamint az, akitől az ügy elfogulatlan elbírálása egyéb okból nem várható el.

Az etikai bizottság az általa meghatározott ügyrendnek megfelelően működik. Tagjai sorából elnököt választ, akinek megbízatása 1 évre szól. Az elnököt – az etikai bizottság megbízásának időtartama alatt – legfeljebb egyszer lehet újraválasztani.

Az etikai eljárás megindításáról, az illetékességgel rendelkező bizottság az állományilletékes parancsnokhoz írásban benyújtott panasz kézhezvételét követő 8 napon belül dönt. Az eljárás lefolytatása esetén azt 60 napon belül határozattal kell lezárni. A helyi etikai bizottságok által hozott érdemi határozatokkal szemben 15 napon belül fellebbezés nyújtható be, amelyet az országos etikai bizottság 30 napon belül bírál el.

Az etikai bizottság eljárása eredményeként:

- megállapítja, hogy etikai vétség nem történt.
- megállapítja valamely etikai szabály megsértésének a vétségét.
- a vétség súlyának megfelelően más eljárást kezdeményez (szabálysértés, fegyelmi, büntető).

Az etikai bizottság az alábbi szankciókat tartalmazó határozatokat hozhatja:

- szóbeli figyelmeztetés;
- írásbeli figyelmeztetés;
- a szakmai alkalmasság vizsgálatának kezdeményezése az állományilletékes parancsnoknál.

Az etikai vétség miatt alkalmazott szankció alól az érintett 1 év után mentesül.

VI. Záró rendelkezések:

1. A Kódex előírásait a büntetés-végrehajtási szervezet teljes személyi állománya köteles megismerni és elsajátítani.
2. A kódex előírásait 2010. március 1. napjától kell alkalmazni.